

Joszif Brodskij

Szónoklat a kiömlött tejről

I

1

*Zsebemben vas se Karácsony napjáig,
Kiadóm a regényemmel totojázik,
Moszkva naptárán iszlám-jel mászik.
Nem mehetek sehová vendégnek,
se cimborához, hol a kölykök rínak,
se családhoz, se csajhoz, bárhogy hívnak.
Mindenhova kell, ami nincs: a pénzmag,
Csak csücsülök, és ráz a méreg.*

2

*Ó, átkozott mesterség a poéta.
A kagyló néma, vár a diéta.
Kunyerálhatnék tán szocsegélyt a
szakszervezettől – de képem égne.
Függetlenséged veszteni rosszabb,
mint szüzességed. Álmodozhat
férjről a lány órák hosszát,
kimondani jó: „Ideje lenne”.*

3

*Menyasszonyom tudja már, hogy állok,
ötödéve etet, én meg csak várok,
hogy hol lehet most – az igazságot
az örödög se tudja kiverni belőle.
„Ne lógasd az orrod – mondja – potyára!
Az érzés a fő! A papírt ki bánja?”
Jó neki, persze, ha ő így látja.
Bezzeg ahol van, a pohara töltve.*

4

*Feleim a bizalmamat ne várják.
Élődsi gyomrom sérti a konyhát.
Tetejébe könnyen keltenek botrányt
Nézeteim az ember szerepéről.
Hogy bandita volnék, ógnak-mógnak,
Az étvágyamon csak gúnyolódnak.
Hitele nincs náluk a szómnak.
„Töltsetek neki a híg levéből!”*

5

*Egy agglegény néz rám a tükörből.
Hogy érhettem meg – kérdem önöktől –
Karácsony napját – itt dörömböl –
ezerkilencszázhatvanhétnek?
Huszonhat évig citerázni,
üres zsebekben kotorászni,
packázó bírakkal cicázni,
mutatni magamat tökhülyének.*

6

*Az élet körültünk ünnep szinte.
(Mármint a széles tömeget tekintve.)
Marx igazolva. Igaz, szerinte
ki kellett volna nyírni régen.
Nem tudom, kinek kedvez a szaldó.
Hogy mi vagyok? Paradox halandó.
Kiugrom a korból, ez ám a szaltó!
Pardon, hogy a szájam tépem!*

7

*Hisz tényleg itt a nyugalmas óra!
Nem ordít senki: „Fegyverbe, lóra!”
A nemesség a porba tiporva.
Nincs Pugacsov, se Sztjenyka.
A Téli bevéve, így szól a fáma.
Dzsugasvili lekonzerválva.
Hallgat az ágyú a hajó orrába’.
A fejemben nincs, csak a suska.*

8

*Pénz rejtőzik széfben, dobozban,
harisnyaszárban, plafonban, falban,
befőttesüvegben, perselymalacban.
A Természetbe is bevackolt!
Bankókkal ébredek, bankókkal hállok,
Bankókként susognak nyírek, akácok,
Tiszta ideg vagyok, hallucinálok.
Ide egy oxigénpalackot!*

9

*Éjszaka. Hó hull susterogva.
A járdát deszkalapát csiszatolja.
Szemközt az ablakban mécs fényfoltja.
Acélrugók kaparásznak.
Csak a mécs az ott, az ikon nem látszik.
Két lépés a balkon ajtajáig.
A hó a tetőn paplanná válik.
Idegenként állnak a házak.*

II

10

*Az egyenlőség kizárja a vágyott
testvériséget, jobb, ha belátod.
A szolgaság nem szül, csak szolgaságot.
A forradalom sem segíthet.
A kapitalista nemz kommunistát.
Komcsikból lesznek karrieristák.
Kölykeik lesznek morfinisták.
Megírta Lucius mindezt.*

11

*Hozzánk nem úszik aranyhalacska.
Marx a termelést nem is ugatja.
Nem lehet piaci áru a munka.
Ki mást mond, a munkást sérti.
A munka a lét formája, célja.
A pénz a munka segédmotorja,
hogy a táplálékszerzést meghaladja.
Világos már? Mindenki érti?*

12

*A cucc több mint a puszta ára.
Bizony, a gazdaság a központ mára.
Egyesít minket vallás módjára.
Magyarázza tetteink magját.
Az egyes ember, akár a lányka,
Az egyesülést óhajtja, várja,
Ez neki mindig a leghőbb vágya.
Szoknyát áhít a nadrág.*

13

*A csontgolyó a lyukba igyekszik.
(Kínozlak, Múzsám, semmi kétség.)
Nem ám a Verseny: a Szövetség
a záloga a szép jövőnek.
(Prófétaságra nem törekszem.
Könnyen lehet, hogy ez a versem
siettetni, hogy az időm leteljen:
„Számítson egy év kettőnek“.)*

14

*Ütött az óra, eljött végre
a Munka s a Tőke szent frigyére,
A megvetett fém sárga fénye
(később a bankók metszett képe)
kellemesebb a zseb-vákuumnál,
egyszerűbb zsarnok-fogócskánál,
jobb, mintha narkós népet látnál,
fecskendőn nőtt társadalmat.*

15

*Nem a bűnbeesés tett áróává minket.
Bár sokan az állatit kedvelnétek.
Hasonlónál mást lelmi könnyebb:
„Más a Munka, és más a Tőke“.
Nem az Iszlám szerint lettünk nevelve.
Nem ám! Sóder a fele-fele elve.
A vonzalom a nemek nyelve.
A bolygót a pólusok tartják össze.*

16

*Mint agglegény, vágyom a házasságra.
Nem várok, persze, szent csodákra.
A családnak is van gödre, árka.
De kit a pár kéjben teremtett,
övék lesz csak, mindenki tudja.
Nem kell a „Ne lopj!” parancsolatja
nekik. Vagy jutunk koldusbotra.
Vigyázzatok, kincsünk a gyermek!*

17

*Nekem, költőnek, ez cseppet se fekszik.
Persze, tudom: „Ki mint cselekszik...”
Még hogy én lennék – képtelenség! –
a Törvény hatalma ellen?
Ha rosszul ítélnék, az idő felment.
Botrányos híreimből elegendem lett.
Rossz politika rontja erényeinket.
Erről már lehet véleményem.*

18

*A pénz az erényhez hasonló.
Allah tanúm: nem égből hulló
manna, de többnyire úgy elszáll, ó,
könnyedén, mint a szép ígéret.
Kölcsönt ne kérj soha, semennyit.
A pénz a sírba nem kísér senkit.
Fialjon minden rubel ezernyit,
lásd a Krilov tanmeséket.*

19

*A hátsó szándék győz az elülsőn.
A lélek túltesz a jégmezőkön.
Tudós, lakatos kell, ám e földön
a prédikátor jobban elkel.
De míg várunk a prófétára,
hogy ne essünk a bűn karmába,
vigyázzon ki-ki jól magára:
kezdjétek valamit a kezetekkel.*

20

*Nem érdekel a mások üdve.
Ez üres gesztus is lehetne.
De én belsőm fejlesztem tökélyre:
éjfél – fél üveg – líra.
A fa nekem fontosabb, mint az erdő.
A közlés számomra nem az első.
Tetejébe gyorsabb bennem a belső
fejlődés, mint a világ bírja.*

21

*Az elvonulásnak ez az alapja.
Szűk kört ragad meg a Mélység hatalma,
az ilyesmi afféle hóbortnak hat ma.
Ráadásul nem fér össze
a testvériséggel, nem is szólvá
az egyenlőségről, s kár a próba:
a nemesség nem ellensúlyozza.
Férfiembernek veszte.*

22

*Így hát, tekintélyért epedve
(mint erdő uraként a Medve)
zengem a munkát lelkenedezve.
Hogyha a fent említett módszert
mindenki rendesen megérti,
a köz a legjobbjait beéri,
a szellem fáklyáját el nem ejti,
boldoggá tesz minden fészert.*

23

*Vagy győznek a hobbant rajongók,
a spiritiszta hókuszpókók,
a freudisták, idegbogyósok.
Kába kéje ópiátnak
lesz a törvényeink érve.
A narkós szert tesz rangjelzésre.
A tú kerül szentképe helyére
Meváltónknak és Máriának.*

24

*Lelkiünkre nagy fátylat terítve,
kötnek, spirallá tekerintve
etil-morál áramkörére.
A nyelvet eligétlenítik.
Egy frankó belövésnek hála,
keringünk, ringlispilen szállva
az égben, és csak hébe-hóba
jövünk le, kapni egy döfésnyit.*

25

*Látom világunkat előre
laborok hálójába szöve.
Röppálya-hálót a mennyezetre
szóttak a fürge férgek.
Látni is rossz, s még mi lesz addig!
Az emberiség megháromszorozódik.
A fehér rassz pácban ázik.
Már látni a mézárszéket.*

26

*Vagy a színesek nyírnak ki minket,
vagy mi küldjük pokolra mindet.
Söréhez ki-ki visszatérhet.
Csakhogy ez se, az se keresztényi.
Pravoszláv vérek! Ez nem járja!
Mit bámultok, száját tátoa?
Isten Testének elárulása
lenne így teret nyerni.*

27

*Mestereim nem a szofisták.
Nőiesek a pacifisták.
De eldönteni: kik a tiszták,
kik nem – erre jogunk nincsen.
A kőtáblákat most csak hagyjuk.
A színesektől szorongattatunk.
De az életüket nem mi adtuk,
el se vehetjük ekképpen.*

28

*Jusson sokaknak a kényelemből.
(Hobbesnál is olvashatunk erről.)
Százig számolok, s kezdem előlről.
A tisztogatás mocskos procedúra.
Síron táncolni illetlenség.
Szűk világunkban legyen bőség
mindenkinek. A kereszténység
ez volna. Sőt, tán a Kultúra.*

29

*Kik hívei a bölcs igének:
„A vallás ópium a népnek”,
úgy érzik: szabadságban élnek,
az ilyen az aranykort köszönti.
Süket szöveg (bocs!), mert silány a
nem választás szabadsága.
Az, ki köp Isten orcájába,
az embert szokta előbb leköpni.*

30

*„Isten nincsen. A föld feltúrva.”
„Nincs hát. Vigasznak kell egy kurva.”
De mindenségünk alkotója
objektumok közt portyáz folyton
a mérhetetlen űrbe veszve.
Az Ő országa ott van, messze,
világunkból nem látszik, persze.
Üllhettek a széken nyugton.*

31

*Éj. Blokád. Fagy. Mellékutca.
A járdák mentén hegynyi bucka.
A bolygók lámpásként imbolyogva
függnek, mintha Isten
megannyi szentelt lángja lenne
egy titkos Kép elé helyezve
(a költészet: bizonyítékszemle)
mint ikonszekerényben.*

III

32

*Újév éjjelén ülök a széken.
Lábasok tündökölnek a fényben.
Kortyolom a gyógykeverékem.
Idegem tombol – palackban az ördög.
Tarkómban enyhe tűz ütött ki.
Fejemben kiivott palack, de mennyi,
vologdai órség, Kreszti, Butirki.
Fogom a szám, ücsörgök*

33

*Egy nagy lakásban ülök a széken.
Niagara zúg az üres vécében.
Céltábla vagyok céllövöldében.
Minden neszre rezzenek újra.
Becsuktam az ajtót, kulcsra zárva,
de az éj felszúrna a Kos szarvára,
rám szegzi, Ámor-nyíl módjára,
mint Sztálin a puskát a kongresszusra.*

34

*Begyűjtöm a gázt, melegítem a csontom.
Ülök, a dühtől rángatózom.
Nem túrok gyöngyöt trágyadombon!
Igen, bátrabb vagyok annál!
Böngésszen trágyát, aki akarja!
Nem kapirgálhat a patrióta.
A szerveknek értem ne álljon a farka.
Ne kuncogj belésemben, krajcár!*

35

*Ezüstöt lélegzem, rézből a turhám.
Szigonnyal, hálóval vadásznak rám.
Ludakat gúnyolok, öröklétbe tartván,
ide egy fűzfavesszőt!
Tombolok, mint egér a szuszékba'.
Az ikont s a Főtitkárt rejtsd el a sutba!
Künn az erdőben csattog a balta.
Fejest a hóba, hátha lehűlök.*

36

*Dehogy húllök le! Szó sincs róla!
Már-már vágyom a lázadásra!
Nem esküdtem fel a kancsi Budhára!
Egy százas? Nyúllal versenyzek érte!
Elhallgasson – hol van egy bunkó! –
a jasznejai kenyérpusztító.
A szembe-nem-szállás elborzasztó.
Mint tökömön a sarló éle!*

37

*Vagyok görög bölcs, kútfenéken,
hogy mi honnan van, sejtelmem sincsen.
A rossz azért van, hogy tartsuk féken.
Nehogy már méricskélgess!
Ki az individumért jajveszékkel,
aki csak pisszenni merészel,
az anyjába sorra, nincs kivétel:
demokrácia, de teljes!*

38

*Kedvesek itt a mezők, a rétek,
folyók, tavak, gyűrt dombvidékek.
Szép. De a férfiak szart se érnek:
melák, de a lelke gyenge.
Tuti, hogy így van, fiúk, frankón!
Törli a képit a fényes sólyom.
Zúznál üveget ablakon-ajtón!
Hogy tűrhet az asszonyféle?*

39

*Ülök a bánat éjszakáján.
A falról egy régi százas les rám.
Elfogadná, ha a kurvákra szánnám,
a numizmata kuplerosnő.
De rest vagyok, hogy levakarjam.
Hát marad a böjt így egymagamban,
vetve keresztet, míg az ablakban
dereng a mécs, a vöröslő.*

40

*„Zöldje a nyárnak, hej, zöldje a nyárnak!
Mit sugdosnak a zelniceágak?
Búcsút mondunk a kiskabátnak!
A nyár zöldje itt van.
Tarka a rét, hej, kislány benne,
Sétál, virágot szedegetve,
Hej, ha a lányom, a lányom lehetne!
Az égen fecske villan“.*

Soproni András fordítása